

HIND 5 SENTI

Niikaua kui kestavad mu päevad, ma vaatan nagu päike iga asja heledat külge.

Õpilasteleht

Posti jooksev arve nr. 2188.

Toimetus ja talitus: Ülikooli tän. nr. 21, Tartus
Tallinna kontor: V.-Roosikrantsi 3, K. K./Ü. „Töökooli“ raamatukaupluses
Kirjade aadress: „Õpilasteleht“, Tartu. — Postkast 8. Talituse tel. Tartu 80

NR. 33.

LAUPÄEV, 20. MAI 1933

I AASTAK.

Kevade õues ja kevade põues.

Üleriiklikud metsapäevad.

Neil päevil algasid üleriiklikud metsapäevad, mis kestavad käesoleva kuu lõpuni. Metsapäevist võtavad osa ka koolide õpilased ja skaudid. Tänavuse metsapäeva loosungiks on: „Eriotstarbelisi puid oma taludes.“

VOLTJETIS peetud metsapäev kujunes kohalikuks suursündmuseks. Ilusa ilma tõttu oli kogunenud 6. kl. algkooli juure rohkesti rahvast. Koolimaja juurest mindi tuletõrje puhkpillide orkestri saatel rongkäiguga läbi metsade Rikandi talu ilusale mäele, kus toimus tegelik puude istutamine. Istutati mitutuhat noort männitaimet. Kohalik metsaülem hr. Reim selgitas publikule metsakasvatuse puutuvaid küsimusi. Mäel andis kontserte päälle puhkpillide orkestri veel metsakooli õpilaste laulukoor. Osavõtjad jäid päevaga täiesti rahule.

VILJANDIS metsapäeval kõnelesid Metsaühingute Liidu sekretär hr. Kerberg tarbeputude kasvatamisest taludes ja metsaadlane hr. Virok koduümbruse kaunistamisest. Õpilastele ja kõigile asjastuhvitatuile demonstreeriti Rootsi metsafilmi.

SAARDE Noorte Maatulundusklubi korraldas Kilingi vallas Veski talus hr. Jakobsoni juures metsapäeva. Peeti hetkekohaseid kõnesid ja istutati mitmesuguseid ilupuid Veski talu aeda.

TALLINNAS demonstreeriti kino „Gloria Palace'is“ keskkoollide nooremale klassidele Rootsi metsanduse õppefilmi. Möödunud aastal näidati õpilastele Soome metsafilmi.

Pärnu algkoolide metsapäev Reius.

Kolmapäeval, 10. mail peeti traditsiooniline Pärnu koolide metsapäev männitaimede istutamisega Reiu mõisa lähedal metsas. Kella kaheksaks kogunesid kõikide Pärnu algkoolide kuuendad klassid Vabandusväljale, kust päle V algk. juhataja hr. Kornfeldti kõnet metsa tähtsusest ja tulust marsiti Riia tänavat mööda Reidu. Metsas kõneles linnametsaülem hr. Puls. Siis algas taimede istutamine. Üldse ISTUTATI 3200 MÄNNITAIMET 200 õpilase poolt. Päälle metsa istutamist, mis lõppes kella 12 ajal,

Pargid ja puisteed — linna kopsud — on õrnrohelises rüüs ja lõhnavad kevadiselt. Roheline riik on hiirekõrvul ning juba meelitab oma hõlma. Rõõmukilkeid ja naeru kõlab kevadisest metsast. Noored käed üle terve kodumaa istutavad metsi kannustikkude asemele. Kevad äratab kauguseigatsusi. Noored rändurid, veersedid seljas, huulil helisev laul, marsivad rõõmsa salgana või vuravad meigudega ehitud omnibustel ringi mööda kodumaad. — Kõikjal niipalju uut ja uudishuvitavat, niipalju rõõmu, et rind jääb kitsaks. — Ja „Õpilasteleht“ — hõissa! — jännist väljas: Nr. 33!

Kiri ütleb: Vaata, kõik on uueks saanud!

asusid koolid „laagritesse“ maha tehtud tule ümber võleiba sööma ja koolivalitsuse poolt antud piima jooma. Et ilm oli ilus ja kõikide tuju rõõmus, mindi alles õhtul koju. R. Oja.

Emadepäev Vestholmi gümnaasiumis.

J. Vestholmi gümnaasium Tallinas korraldas pühapäeval, 14. skp. emadepäeva puhul traditsioonilise aktuse kooliruumes. Aktuse algas koraaliga „Sull, sull“ Jehoova tahau laulda“, millele järgnes vaimulik kõne ja palve õp. Artur Sommerilt.

Siis esimese klassi õpilane, väike Fred Roska kandis ette luuletise „Emasüda“, mis võeti vastu suure aplausiga.

Kõnetooli astus järgmiseks koolidirektor hr. Jakob Vestholm. Pöördudes pikema kõnega emade poole, tuletas ta meele oma muljeid, nähes Florenzi linnas kuulsat Boticelli maali „Ema rõõm“. Pilt kujutab ema, kes hoiab kätel last. Ja inglid lendlevad ülal, hoides kibuvitsakrooni ema pää kohal. See pilt sümboliseerib kõige paremini ema rõõmu. Ema peab palju kannatama ja vaeva nägema oma lastega, kuid rõõm, omada last, on suurim kõigest.

Emal on palju vastutusrikkaid kohustusi. Ema on ju kõige päält kasvataja, ta on esimene, kes lapsesse istutab rahvuslikke aateid. Ema õpetab lastele tööarmastust, kasvatab lastes usutunnet ja armastust kodumaa vastu. Ja need ülesanded on kohustavad meile kõigile riigi parema tuleviku nimel — lõpetas hr. Vestholm.

Edasi deklameerisid õpilased Roos (IV-a kl) ja III kl. õpilased Luumann, Matvei ja Karu.

SÜÜTU.

— Miks sa, Noovi, akna kriidiga katki viskasid?

— Aga, härra Rummel, see on hoopis Paasi süü. Ma tahtsin teda visata, aga ta hüppas eest ja nii läkski aknasse.

Täna lehte 8 külge.

Ilmub igal laupäeval kogu kooliaasta.

Tellimishind postiga:

1 kuu . . . 20 senti | 3 kuud . . . 50 senti
2 „ . . . 40 „ | 6 „ . . . 1 kr.,
aastakäik Kr. 1,50

Aadressi muutmise 25 senti.

Kuulutuste hinnad:

Kuulutuse küljel 5 senti m/m., lehe ees 10 s. m/m. Tekstis 12 s. m/m. Tekstis teksti kirjaga 15 senti m/m. ühe veeru laiuselt.

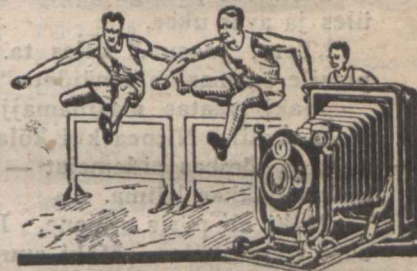
Kuulutuste vastuvõtm. kesknäd. kl. 3-nl.

auk luuletise „Pärja teeme, emake, sinule.“

Abiturientide esindajana kõneles õpilane Helmut Hagar, võrreldes inimelu päikesega, mis tõuseb hommikul, jõuab lõunal seniiti ja vajub õhtul. Eluhommik — noorus, see on tähtsaim ajajärk elus. Ja siin on emal palju ülesandeid.

Kõik ettekanded võeti vastu kehtvate kiiduavaldustega. Aktus lõppes hr. direktori lõppsõnaga, mille järgi istuti kohvilauda. Auküüalised — emased, oli tulnud üle sajakahekümne.

Üks õpilasist.

On Teil teada,

et peale suure valiku uuematest fotoaparaatidest ja kõigist fotoartikleist veel meie mugav, kõigi tehniliste täiendustega laboratoorium Teie kasutuses seisab, kus

ilmutame, kopeerime ja suurend.

Isegi halbade negatiividest head tagajärjed! Ruttu ja odavasti Amatööridele nõu ja juhatus tal. suta. Jällemüüjatele protsendid.

Foto ladu V. ŠURAS

Tartus, Riia tän. 27, telef. 13-85.

Häid tööriistu, ehitusmaterjali majatarbeid

soovitab

K/m.

V. HANSON

Tartus, Aleksandri 1, telef.: 4-16

Kuhu sõidame suvitama?

Kas Pärnu, Eesti Nizzasse — meie suurimasse merikuurorti, või saartest varjatud lahtede süleluses puhkavasse Eesti Veneetsiasse — Haapsallu, või kaugesse meretagusesse Kuresaarde, või Narva-Jõesuhu — Soome-lahe ääre majesteetliku looduse keskele.

Teateid ja lõbusaid suleviskeid meie tunnustatud kuurortidest toob „Õpilasteleht“ järgmine number, mis ilmub tuleval nädalal koolilõpu- ja ühtlasi suvitustulinnade numbrina.

Onu Tomini kaevandus

Söekaevanduses.

Kui Maki sai kaheksa-aastaseks, võttis isa ta käekõrvale ja viis kaevandusse. Ta andis Makile halli mütsi ja hiigelsuured saapad, mida oli kannud Fred. See päev jäi Makile meele nõnda, et ei ununenud iialgi. Ta praegugi mäletab veel selgesti, kuidas ta ehmunult ning ärritatult kõndis isaga üle kärarikka kaevandusõue. Töö kaevanduses käis täie hooga. Õhk värises kisast, vilest, koormate ja kärude mürinast ja rullikute raginast. Kõik liikus. Aga ülal hundas ratas, mida Maki juba mitu aastat oli kaugelt vaadelnud. Tagapool kerkisid koksiahjudest tulesambad ja auru ning suitsupilved. Nõgi ja söetolm langesid otsegu taevast. Suurtes torudes kuuldus vilet. Jahutajailt langes mühinal vett ja jämedast vabrikukorstnast kees vahetpidamata tõrvmusta suitsu.

Mida lähemale nad jõudsid tahmunud telliskivihoonele, seda valjemaks läks müra. Kõlas vingumine — nagu oleksid tuhanded väikesed lapsed karjunud. Maki värises.

Isa astus poisiga suure hoone trepist üles ja avas ukse.

„Tere, Joosua,“ ütles ta. „Ma tahan poisile su masinaid näidata.“

Maki vaatas masinamajja, kus istus mees toolil. Niipea kui kõlas märguandekell, ta tõmbas pidemeist — ja hiigelsuur masin hakkas käima.

Maki oli päris uimane. Isa viis ta järele trepist üles. Maki suutis vaid suuri vaevu astuda oma suurte saabastega. Nad jõudsid teise jaoskonda, kus töötasid Maki-taolised poisid, ainult päris mustad, kes korjasid süte hulgast kive. Üks neist hõikas Makit. See oli poiss, kes elas nende naabruses. Alles eile olid nad kakelnud, sest Maki oli nimetanud teda „jäneseks“, nagu tegid teisedki poisid.

„Meie korjame kive, Maki!“ hüüdis „jänes“ talle kõrva sisse. „Neid ei tohi ju süte hulgas müüa.“

Maki taipas varsti, milles asi seisneb, ja õppis läike ning kuju järgi sütt kividest eristama.

Ta jäi kaheks aastaks sellele tööle, ning paljugi süsi käis läbi ta lapsekäte.

Igal laupäeval Maki sai palka ja selle ta pidi viimseni andma isale.

Söekaevurina maa all.

Kui Maki sai kümne-aastaseks, siis isa andis talle kollasest riidest söekaevurikuue ja villase kaelasalli, ja võttis ta esimest korda kaasa alla, sinna, kust tuleb süsi. Käigus, kuhu ta tööle viidi, valitses pimedus ning õudne vaikus, mis otse rõhust teda. Alul ta ainult õppis tallipoisi valve all hobust juhtima ja söevagonette vedama, kuid pärast ta jäeti ükski. Ses maaalus käigus töötas küll kaheksakümmend inimest, kuid väga harva ta nägi kedagi — ja see oli talle suureks sündmuseks, kui pimeduses kuski paistis vilkuv tuluke — söekaevuri-lamp. Makil tuli käia edasi-tagasi mööda tühje, musti, madalaid koridore ja korjata täislaaditud vagonette. Siis ta rakendas hobuse rongi ette ja viis selle ettemääratud kohta. Iga päev ta laskus korvis koos oma kaaslastega kaevandusse ja samuti korvis sõitis jälle üles.

Siin, kaevanduses, Maki kiindus vanna valgesse hobusesse, keda ta juhtis; see hobune elas juba hulga aastaid maa all ja oli poolpime; ta oli rasvunud ja sammus aeglaselt. Maki ei kohelnud teda küll

väga õrnasti, kuid siiski armastas teda ja harjus temaga.

Katastroof.

Maki oli juba peaaegu kolm aastat töötanud kaevanduses, kui juhtus öösi kaevandusegaasi plahvatus. Seejuures ta peaaegu oleks hukkunud. See õnnetus, mida praegugi veel paljud mäletavad, maksis 272 kaevuri elu.

Plahvatus juhtus öösi kaevanduse alumises osas. Maki parajasti viis oma vagonettiderongi tagasi ja vilistas rõõmsat laulukest. Korraga kuuldus mingit kaugest mürinat. Ta vaatas üles ja nägi, et haampalgid ja toed hakkasid liikuma ja seinad varisema. Maki rebis kõigest jõust ohje ja karjus hobusele valjusti kõrva, et teda sundida kiiresti jooksma. Hobune kokkus mürast ja püüdis oma kohmaka kehaga nelja joosta, kõht peaaegu vastu maad; kuid kivihunnik mattis ta enda alla. Maki pani jooksu. Selja taga varisesid seinad, kuid eeski raksusid toed ja vajus lagi. Ta keerles mitu ringi vurrina koha pääl, haarates pääl käte vahele ja lõpuks tormas kõrvalkäiku. Kõik langes mürinat kokku, ka kõrvalkäik raksus ja Maki tormas kivi-rahest taga aetuna edasi, karjades kõigest jõust . . .

Ta värises üleni ja oli juba nõrkemas, kui märkas, et oli jõudnud tagasi talli. Siin ta istus terve tunni midagi mõtlemata. Lõpuks võttis lambi, mis veel vaevaselt vilkus ja valgustas enda ümber. Kõik väljapääsuteed olid täis sütt ja kive. Ta oli lõksus.

Maki ei heida meelt.

Nõnda ta istus kaua — palju, palju tunde. Vahetevahel nuttis meeleheitest ja üksindusest, mis rõhus teda, siis jällegi sai endast jagu. Oli selge, et oli juhtunud kaevandusegaasi plahvatus. Hobune jäi kivide alla, kuid tema, Maki, ikkagi kaevetakse välja!

Poiss istus maas oma väikese lambi kõrval ja ootas. Viimaks ta kargas üles, haaras lambi ja läks väljapääsu otsima. Ta otsis igal pool, kuid ei leidnud midagi päälle kivihunnikute. Leides kaerakasti, ta istus uuesti maha ja hakkas mõtlema isast ja Fredist, kes olid tulnud ühes temaga alla kaevandusse. Kustki ei kostnud ainustki häält ja see kohutav vaikus oli talumatu. Ta istus kaua, pää seinat najal, ja vahtis hobuseile valmis pandud õlgi. Pärast heitis pikali neile õlgedele ja lõpuks uinus, piinav meeleheide hinges.

Maki ärkas mõne tunni pärast. Lamp oli kustunud. Ta tundis nälga, võttis peotäie kaeru ja hakkas neid närima. Kükitas talli põrandal, näris üht tera teise järel ja kuulas pingutatult. Kuid ei olnud kuulda midagi päälle veetiljade langemise.

Mõne minuti pärast ta kargas üles, kiristas hambaid ja sööstis pimedusse. Ta põrkas vastu seinu, kaks korda löi pää ära ja tagus jõuetus vihas rusikatega vastu kive. Kuid see hullustushoog möödus varsti. Ta läks kobamisi tagasi latrisse ja hakkas uuesti kaeru närima, kuna pisarad aina tilkusid mööda põski alla. Nõnda ta istus tundide kaupa. Kuski ei olnud midagi kuulda . . . Ta oli unustatud!

Äkki ta kargas üles, raputas rusikaid ja hüüatas:

„Kui nad mind välja ei kaeva, siis päästan enda siit ise!“

Ta hakkas meeleheitest taga kihutatuna kõike jõudu pingutades tööle. Tunni aja pärast oli Maki põlvini vees seistes kivihunnikusse uuristanud augu. Kuid ta oli nüüd täitsa jõuetu, ja halb kaevanduseõhk pani pää ringi käima. Alles pärast tunnist puhkust ta jätkas tööd.

Töö läks aeglaselt, ta kobas ettevaatlikult iga kivi igast küljest, et olla kindel kaelalangemise eest. Rippuvate rahnude alla, mis ähvardasid kaela kukkuda, ta veeretask kive, tõi laudu ja tugesid tallist. Nõnda töötas ta palju tunde raskelt hingates, lõpuks ta vajus jõuetult laudadele ja uinus. Ärgates Maki kuulatas, ja midagi kuulmata hakkas uuesti tööle. Ta kaevas ja kaevas. Nõnda töötas ta mitu ööpa.

Pääsemine.

Lõpuks ta tundis, et läheneb väljapääsule. Taskud kaeru täis topitud, hakkas ta üles ronima. Siin olid toed veel terveks jäänud, ja Maki ronis rõõmust värisedes nende vahelt läbi ikka kõrgemale ja kõrgemale. Tagasi ta ei tohtinud enam pöörduda, sest süsi varises jalge alt ja sulges tee seljataga. Äkki tundus käe all kellegi saabas. Siin oli hukkunud kaevur. See mõjus nõnda Makisse, et ta hulga aega ei saanud paigast. Saades lõpuks endast jagu, ta hakkas aeglaselt edasi liikuma.

Higist nõretavana ja valutatavate liikmetega jõudis ta viimaks ülemisse käiku.

Siin ta kükitas maha, näris natuke kaeru ja siis olles lakkunud oma märgi käsi, läks edasi kaevuse poole. Ta uitis tundide kaupa, kuni lõpuks kõrvad hakkasid väsimusest huugama. Kuid ta pidi jõudma kaevuseni, saagu mis saab! Sää! on kell, sää! ta võib märku anda . . .

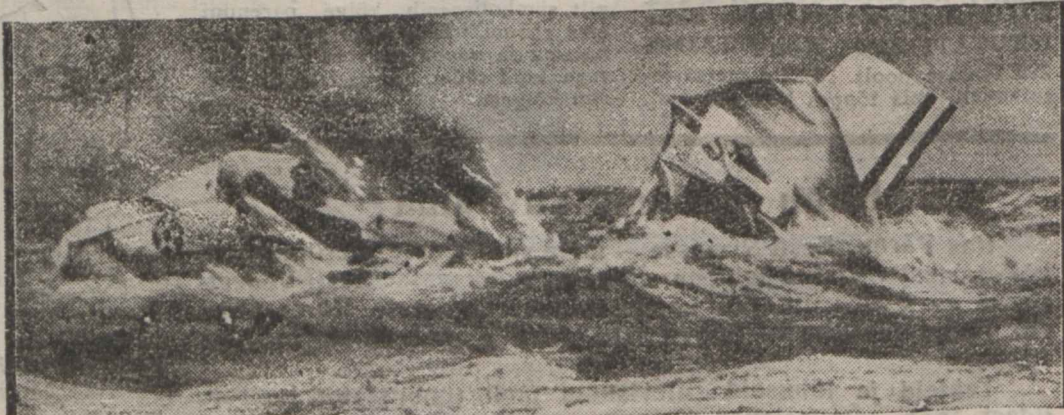
Ja äkki, just siis, kui ta juba hakkas meelt heitma, mõteldes, et peab jäämangi siia — paistsid eemalt punakad tuled. Lambid! Neid oli kolm.

Maki tahtis karjuda, avas suu, kuid kukkus ainustki häält tegemata meelemärgusetult maha.

Siis ta tundis, et keegi kannab teda, ja ärkas üheks hetkeks. Keegi kattis ta teki ja kandis uuesti edasi, rohkem ta ei mäletanud midagi.

Maki oli olnud kogu nädala maa all. Kuid talle näis, et see oli ainult kolm päeva! . . .

Kõigist inimesist, kes olid töötanud ses kaevanduses, pääsis ainult Maki. Kaheksa päeva pärast ta sai jälle terveks ja kuulis, et ta isa ja vend olid saanud surma plahvatusel. Maki kattis näo kätega ja hakkas kibedasti nutma: ta oli nüüd täiesti üks maailmas.

AMEERIKA HUKKUNUD ÕHUHIIGLASE „AKRONI“ VRAKK LAINETEL UJUMAS.

NOORED KATSETAJAD

Kaks venda.

Esimesed eurooplased, sattudes Austraaliasse, nägid sääl väga imelikult relvastatud jahimehi. See jahirelv ei olnud sarnane ei noolpüssile, ei odale, ei eskimo harpuunile ega mehiklase lassole. See nimetati bumerangiks. Rändurid jutustasid bumerangist igasuguseid lugusid: räägiti, et austraalia kütt võib ühe bumerangi löögiga tappa lennul terve lindude parve, et kütist visatud relv tuleb tema juure tagasi. Oma jutustustega rändurid hakkasid huvitama õpetlasi. Need vaatesid võõrast jahiriista ja lautasid käsi.

Miks lendab bumerang üles? Miks tuleb ta jahikullina küti juure tagasi?

Bumerang seisis õpetlaste ees, sarnane kõverale kõvast puust kepile. Ta otsad olid lamedad ja ümarikud, üks veidi teisest lühem ja juhitud erisuunas.

Bumerangi pole raske mõista, kui tutvume lähemalt propelleri tööga.

Aerodroomile oli kogunenud 30—40 inimest. Igäihel oli käes väike sinine pilet: õnnelikud olid võitnud loteriil lennu linna kohal. Uus lennuk, ehitud loterii sissetulekust, ootas reisijaid.

Esimene partii — neli inimest — astus treppi mööda kabiini, masin hakkas mürisema ja lennuk tuiskas õhku. Laia ringina lendas ta ümber aerodroomi, tõusis kõrgemale, väikse linnuna vuristas linna kohal ja kümne minuti pärast naeratavad reisijad ronisid kabiinist välja.

„Järgmised neli,“ ütles lendur.

Jälle mürises mootor, hundas propeller, pekstes õhku oma laiade labadega.

See tekitas nii tugeva tuule, nagu seisaksid reisijad orkaani keerises.

„Lase lahti!“

Mootor mürises kõvemini. Lennukit kinnihoidvad abiliised jooksid kõrvale. Propelleri undamine muutus mõrgamiseks, lennuk vaarus veidi ja, hüpatas mööda kühme, pani jooksma piki lennuvälja.

Umbes ruumis töötab palju rahvast. Palav on.

„Avage ventilaator!“

Keegi sirutas käe, pööras lüliljat. Elektrimootor pani undama, ventilaator hakkas esiteks aeglaselt, siis ikka kiiremini, kiiremini tiirlema. Läbi toa puhus kerge tuuleke, hakkas kahistama paberitega laual.

Ventilaator undab, labad pöörlevad, kiskudes toast läbi akna välja umbset, rikutud õhku. Selle asemele piludest, õhuaukudest imbub sisse jahe, värsk õhk.

Ventilaator — see on meie vana tuttav lennuki propeller.

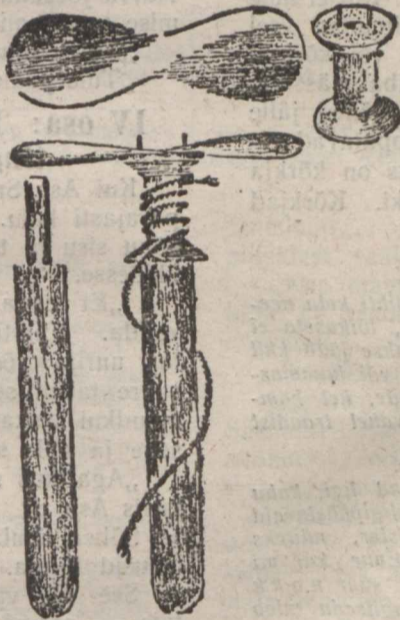
Nad mõlemad, kiirelt pööreldes, tõukavad õhku oma labadega. Väike ventilaator veerand hobusejõulise mootoriga teeb oma viisaka töö, olles kruvitud akna külge. Poolteisesajajõuline lennuk ühes ventilaator-propelleriga veereb nõtkelt mööda maad ja tõuseb graatsiliselt õhku. Propeller tõukab tugevasti õhku tagasi. Puurides õhku, nagu puur puusse, ta tõmbab lennukit enda järel.

Aga mis sünniks, kui ventilaator aknas või lennuki propeller jääks seisma ning liiguks õhk? Kui näiteks aknasse sel ajal, kui ventilaatori mootor on välja lülitatud, puhuks tugev tuul? Või kui lennuk välja lülitatud mootoriga kukuks maha suurest kõrgusest? Õhk kanduks kiirelt lennukile vastu — see oleks tuul.

Pea igas majas on lihtsad, elektrita ventilaatorid: lihtne auk aknas või seinas, tükike raudtoru ja põikpuul mõne labaga plekist ketas.

Vaadake, kuidas töötab niisugune ventilaator ilma mootorita. Teda ei keeruta keegi: puhub tuul aknasse, — ventilaator pöörleb paremale poole; kui aga soojenenud õhk tõmbub toast välja, jääb ventilaator nagu mõttes seisma ja kergelt, kergelt, ikka kiirust lisades, pöörab juba teisipidi.

Tähendab, kui ventilaator pöörleb — ta tõukab õhku. Kui aga temast voolab õhujuga — ta ise pöörab ventilaatori labasid.

Siin on joonistatud mängupropelleri eriosad. Propeller ise on tarvis plekist välja löigata; tema labad on tarvis pöörata erisuunas, üks — enesest eemale, teine — enese poole. Augukesed propelleril lüüakse samasuguse vahega nagu nõõpnõelad niidirullilgi; nõõpnõelte pääkesed tulevad ära murda. Propeller peab sündima nõõpnõeltele kergesti. Niidirull käepidemel peab keerlema päris vabalt. Propelleri käimalaskmiseks on tarvis lüüa väike naelake niidirullisse ja naelakese külge kinnitada peenike nõõr. ... Kerime niidirullile viis-kuus ringi nõõri ja nüüd tõmbame nõõrist. Niidirull hakkab kiiresti keerlema, propeller tõuseb vuhinal üles ja lendab minema.

Enne kui insenerid õppisid ehitama propelleritega lennukeid, lapsed oskasid konstrueerida plekist ja puust ventilaatoritega mänguasju. Plekist ventilaatoritega, millised tõusid kõrgele õhku, korraldati võistlusi — kelle ventilaator tõuseb kõrgemale ja lendab kaugemale.

See mänguasi on kujutatud juuresoleval joonistusel. Selle valmistamiseks on tarvis tühi niidirull, tükike õhukest plekki, puukepike ja peenikest nõõri.

Nüüd tee endale niisugune mänguasi. Pane niidirull kepi otsa, plekist propeller pane niidirullisse löödud nõõpnõeltele otsa, peenike nõõr seo niidirulli küljes oleva naelakese külge ja keeruta niidirulli päälle 5—6 ringi nõõri. Nüüd tõmba tugevasti nõõrist, — kuhu sai propeller? Vaevalt jõudis niidirull hakata pöörlema, kui propeller tõusis vuhinal üles, puuris end õhku. Näe, kuidas ta tiireldes pikkamööda ujub kõrguses, — teda kannab tuul. Nüüd keerleb ta juba üsna aeglaselt. Hetkeks ta peatub ja hakkab alla langema, keereldes juba vastupidi. See on ka arusaadav: saanud meie käest tiirlemise jõu, kruvis ta end õhust läbi kõrgustesse. Kaotades oma jõu, langeb ta alla. Õhk — tuul — kandub talle vastu ja sunnib ta keerlema.

Tuul viis meie mänguasja minema. Kui ilm jääb päris vaikseks, ilma väiksemagi tuuleta, siis propeller puurib end niidirulli küljest otse üles. Samuti otse — püstloodis — ta lendab ka alla. Meil pole tarvis ta järel joosta, ta langeb ise meie kõrvale.

Austraalia bumerang, millest esimesed rändurid jutustasid imelugusid, on propelleri vanem vend.

Tema labad on samuti pöör-

dud kõrvale. Bumerangi ja propelleri vahel, õige küll, on vahe: bumerang on painutatud nurga all ja üks ta labadest on teisest lühem.

Bumerangi visatakse nagu keppi kurnimängus. Ta lendab ja keerleb. Aga et ta otsad on propelleri labad, siis ta ei lange, vaid propelleri kombel puurides end õhku, tõuseb ülespoole.

Kui lennujõud nõrgeneb, siis hakkab bumerang langema. Aga ta langeb samuti nagu tungis üleski — sama teed mööda, samuti keereldes, kuid vastupidi.

Jahimees, kasutades neid bumerangi omadusi, võib sihtida kohe kahte märki. Üks märk võib asuda kõrgel õhus. Jahimees loodab, et bumerang seda ülestungides tahab. Kui aga jahimees märki ei taba, siis bumerang, langedes alla, võib tabada teist märki — allpool esimest.

Õhukesest kõvast papitükist võime endile valmistada austraalia bumerangi. Nii oleks bumerangi löige; tema otsad on tarvis ära pöörata nagu propelleril. Papist bumerangi pahema käe kahe sõrmega kinni hoides nipsa sõrmega tema pikale otsale, keskkoha lähemale, — bumerang puurib end üles ja, sarnaselt austraalia metsmehe relvale, tehes silmuse, tuleb sinu juure tagasi!

Võib-olla ei lähe sul kohe korda sundida bumerangi kõike tegema, mis tarvis. See nõuab muidugi kogemusi ja praktikat. Harjuta veidi; ja sa õpid viskama oma papist jahiriista täiesti nii nagu austraalia jahimees.

Kas on vaja õpilaste kooperatiive?

Tänapäevane raske aeg nõuab kõikidelt kokkuhoidu, tuleb hoida ära üleliigseid kulutusi. Seda nõuet on rõhutatud lõpmatuseni, kuid ometi ei ole näha veel raskuste lõppu. Milles seisab asi? Kas pole eeltoodud nõue õige? — seda on ka mõneltpoolt tõendatud püütud; või peitub viga mujal? —

On tõsi, et kokkuhoiunõue pole annud küllaltki tagajärgi — kuid viga peitub arvatavasti selles, et seatakse üles küll igasuguseid nõudeid, aga ei asuta nende täitmisele. Nii ka kokkuhoiuga. Näeme palju üleliigset rahakulutamist ja näeme üksikute isikute rikastumist teiste kulul.

On see õige? — Meie arvates mitte.

Hoida ära üksikisikute rikastumist teiste kulul, selles seisabki ühistegelusliikumise suur tähtsus. Selle asemel, et lasta teenida erakaupmehel miljoneid kalliks aetud kaubalt, võime meie ise, tarvitajad, astuda kokku ja asutada oma kaupluse, asutada ühingu, kust saaksime osta kaupu palju odavamalt, sest hiiglakasud, mis lähed-

sid erakaupmehe, eraettevõtja välismaa pangaarvetele, jäävad meie poolt siis välja andmata.

Samasugune lugu, muidugi väiksemal määral, on nähtav ka koolitarvete müügis. Ja et saada üle sellest vanemate raha liigsest kulutamisest, vähemalt selles osas, mis puutub igapäevaste õppevahendite: vihikute, sulgede j. t. muretsemisse, siis on minu arvates küll iga õpilase kohus seda katsuda vähendada viimse võimaluseni. —

Ka siin osutub hääks vahendiks asutada tarvitajate, käesoleval korral, õpilaste oma kauplus — kooli kooperatiiv — mille kaudu muretsetakse siis kõik õppeabinõud. Kahju ainult, et sellele hääle arusaamisele jõuti alles hiljuti. Kuid „parem hilja kui mitte kunagi“, ütleb vanasõna.

Nii siis, küsimusele — kas on vaja õpilaste kooperatiive? — võime vastata ainult: „Kindlasti ja“, sest sellega saame ka meie, õpilased, aidata kaasa vanemate väljaminekute vähendamisele, s. t. kokkuhoidmisele; saame ka meie kaasa aidata majanduslike raskuste kadumisele. H.

Noorte Looming

BORIS VATSEL

Hommikutuul.

(Reisimuljeid Peipsisõidust.)

Taevast katavad mustjas-hallid pilved. Nad kihutavad, ajavad teineteist taga, nad ruttavad edasi, kaugele läände. Vahetevahel kergendavad nad oma koormat, pillates mõningaid vihmapiiske maakamarale. Vali hommikutuul on kui kubjas nende kannul, ta piitsutab pilvi, et nad ikka rutemini, rutemini läheksid.

Sadamas on kaubalaadimine täies hoos. „Trrr! kus sa „Judas“ ronid,“ hüüdis keegi oma hobusele. See oli töövoorimees, kaunis pikkade vurrudega, kes tunni laeva veeretab. Ta oli hiljuti söönud, sest tal on vurrudes mõned söögijätised ja suunurgad kohviga. — „Veereta aga edasi, ära jää päle seisma,“ see oli tekimees, kes parajasti askeldab kaptenirupkas kviitungiraamatutega. Mehaanik askeldab masinaruumis, tuleb siis tekkile, vaatab korraks tormavaid pilvi, raputab pääd ja pomiseb: „Hommikutuul, eks saa ;vatti“ järvel.“ Raekoja kell lööb aeglaselt pool kümme. Veel pool tundi ja laev hakkab Peipsi poole „kihutama.“ Üks laevameestest maalib lilla värviga kaupadele sihtjaamu. Kõik on ametis.

Mõningad reisijad on juba laeva ilmunud, päämiselt venelased. Nad einestavad. Üks venelane, talimüts silmille tõmmatud, on jäänud kahe tunni vahele magama, tükk vorsti pihus ja leivapuru veel suus. Natuke eemal istuvad kaks venelast ja puhuvad sõbralikku juttu. „Eest, eest,“ hüüab laevapoiss. Kuid venelased ei kuule. Laevapoiss paneb kasti maha, raputab venelasi õlgadest ja hüüab: „Hei, rõbaki, kalakorvid kadunud!“ Mehed on kui piksest püsti löödud, kuid laevapoissil on tee vaba, ta võtab kasti ja ütleb naeratavalt: „Spasibo!“ Venemehed jäävad suud ammuli laevapoisile järele vaatama. Hobuseid on õige palju laeva juure kogunenud, isegi mõned reisijad on autoga kohale sõitnud. Jutukõminat on palju. „Postimees, Päevaleht Vaba Maa,“ hüüab laulva häälega lehemüüja. Keegi kaupmees Mustveest võtab peotäie metallrahasid vestitaskust, loeb neid ja annab lehemüüjale lehe eest ühe viielise. Mehaanik proovib juba masinaid, sest varsti tuleb ärasõit. Einelauapidaja — keskealine proua — tuleb parajasti turult sisseostusid tegemast. Pootsmann seisab nagu merimees ikka: käed püksitaskus ja laseb „lirtsu“ läbi hammaste vette. Vaatab korraks kihutavaid pilvi ja ütleb: „Oi, oi, täna on hommikutuul!“

Laevakapten, pikk brunett mees, astub kontorist välja. Ta

läheb kohe komandosillale, vaatav veel ülevaatlilikult kaubale ja astub rupkasse. Haarab vilenööri ja tõmbab kramplikult enese poole. Viletorust väljub paks aurupilv, kuid siis järgnevad kolm kimedat vilet. Telegraafid tirisevad. Kapten andis märku sellega, et kõied vallandada. Laev keerab pikkamööda, varsti tirisevad telegraafid uuesti, osuti näitab „tasa“ käiku. Masin hakkab töötama, mõlemalt poolt kerest väljub kaks pikka veejuga, kalda ääres seisavad laiad, kilpkonnataolised lod-

jad. Sääli jälle mõned vedurlaevad ja mootorpaadid.

Reisijaist suurem osa on läinud kajutisse, ainult venelased on „looduselapsed“: nad armastavad nautida loodusilu, „värsket õhku“ ja „sinetavat taevast“. Esimeses klassis on reisijaid kaunis rohkesti. Mõned puhkavad, mõned loevad ja kolm härrat istuvad laua ümber, nad joo-avad õlut. Kübarad kuklas, silmad joomisest punetama hakanud ja palitult mõned „õlle ojad“ Abikapten Jüri tuleb parajasti oma kabiinist, noomib mehi liigjoomise pärast, ning ruttab üles.

Linn on kadunud juba metsatuka taha, sest on juba kaheksa kilomeetrit sõidetud. Kapten vahib tarretanud silmil, käsi aknale toetatud, tormavaid pilvi ja pomiseb: „Hommikutuul!“ Siis nagu ärkab ta unest, sest laev on jõekäärude kohta jõudnud. Trill, trill! Osuti on „tasa“ käigu pääl. „Paremale rooli“ ütleb kapten, „veel, veel!“ Keegi saksa daam tuleb kapteni juure ja küsib: „Herr kapitän, kas täna saama lainetama hakkama?“ — „Oh ei, madam, suurt lainet

ei ole“ ütles kapten, kuid ohkas sellejuures. Daam lahkus.

Kaagvere. Kutsutakse viledega paati vastu, sest paar reisijat lähevad maale. Venelased saavad viimased lauluga ära. Laev sõidab jälle. Ettekandja — veel plikakese ohtu — toob kaptenile hommikueine. Kapten asub einestama, „Mine, sipsik“ kutsu Jüri ka sööma!“ ütles kapten. „Sipsik“ oli ettekandja hüüdnimi. Jüri on parajasti venelastega vaidlemas, „Nii, pileet, üks kroon“, ütles Jüri. „Kuidas üks kroon, eile maksin seitsekümmendviisi,“ vastab venelane. „Eile sõitsid sa teises klassis, kas saad aru, mis?“ ütles Jüri venitades. „Siin sama, siin, siin olin“, kinnitab venelane. „Vaata vaat, kapten tuleb,“ ütles Jüri ukse poole näidates. „Kapitan?“ ehmatas venelane, „O bože moi!“ Võtab kimpud-kompud ja ruttab üles. Ja nii saab venelastele kergesti „tuli alla“. Selle sõneluse pääle läheb Jüri üles einestama. „Kuule, Jüri, ega's täna nalja ole, peab kauba presentriietega kinni katma, sest laine hakkab üle teki „rullima“,

Kuidas Sass õpetab Assi õngitsema.

Õngitsemise õpetus. Koostanud A. Kallits.

KONKSU VABASTAMINE.

„Sass, mul jäi konks kinni, ei saa lahti,“ kaebas väike mees.

„Sääli on, kui sügavalt püüad, pead oskama sisse visata!“ naeris Sass, „noh, ma aitan seekord.“

Võttis taskust tugeva raudvõru, mille küljes oli pikk nõör. Laskis võru ettevaatlikult mööda Assi õngenööri alla, võru tõmbas konksu juurika küljest lahti.

„Sooh,“ ütles Sass, „vabastada saab ka nii, et keerad viba jämeda otsaga kinnioleva konksu poole ja lükkad otsaga konksu lahti. Kui ei lähe korda, mida siis? Noh — ajad vibaotsa veel sügavamale ja katsud selle juuriku või kõrkja, mille külge konks jäänud, ümber viba mässida, siis tõmbad kõige kupatisega välja. Mõned jälle tõmbavad lihtsalt nõõri pingule ja koputavad vibal, nii saab vabastada, kui konks on kõrkja külge jäänud — tõmbab kõrkja lõhki. Kõrkjad on väga tülikad.“

OLE HASTI VARUSTATUD!

Sassil on palju värki ühes. Nuga (tihti kala neelab konksu peaaegu makku — ole lahke, lõikuseta ei saa!); tagavarakonksud on tarvilikud, konkse jääb küll rohtude külge, küll kalad lõhuvad nõõri või hammustavad. Suuremate kalade tarvis (just neile, kel hambad olemas) on vaja konksu ja nõõri vahel traadist vahetajap.

Tina, korke, õngenööri võtke varuks.

Väga mõnus asi on lootsik. Saad ligi, kuhu tahad. Kalad armastavad just raskestilipäästavaid (uh, kui pikk sõna!) kohti. Mõni meister, näiteks teie, valmistab enesele veesuusad. Enne kui nii kaugele minna, vaadake, et oleks mütsil suur nokk silmade varjamiseks päikese vastu — õngitseda tuleb alati vastu päikest. Riie etus ei tohi olla hele ega kirju. Sobivad on värvid, mis lähenevad kalda ja kaldapäälse taimestiku värvile (roheline, tumehall).

Meie kalurid püüdsid hoolega. Keskpäevaks oli neil üle 50 kala. Jäid puhkama, sest nüüd kalad ei võtnud enam tonksugi.

„Sa tee tuli üles ja küpseta kalu,“ käskis Sass, „mina lähen“

UNDASID SISSE PANEMA.“

Ta sõitis lootsikuga minema. Pani vaiksesse haudadesse undasid. Und on kahe- või kolmeharulisele hargile mässitud nõör, mille otsas on konks elava söödaga (kala, kõnn), mille pääle haug tuleb, neelab kala konksuga ja põgeneb eemale rohusse, vedades lahti ümber hargi mässitud nõõri.

Tagasi tulnud seletas Sass pikalt-laialt sõbrale, kuidas olla.

„Pead alaliselt mõtlema. Prooviks püüa ka sääli, kus kuulu järele kalu ei olevatki. Kord mina võtsin nii 20 naela. Oli Pedja jões Rohe küla all... Püüsi ole ka. Kui kohe ei võta, ära veel kohta vaheta. Tähelepanna teraselt, et õigel ajal „nõksu“ teed ja konksu kalale mokka lööd, ära verest mine, kui suur elukas juhtub, kui neid hakkab tulema kui vihma.“

Poisid mekkisid küpsetatud kalu. Alles kui Sass taskust soola võttis ja seda pääle riputas, maitseid need.

„Kuule, Sass, sa hakka mulle õngitsemise tunde andma. Maksan 1 kr. tunnist.“

„Sina?“ küsis teine umbusklikult ja viskas pilgu üle räpase kogu.

„Maksan ette,“ ütles Ass.

Sassi pääst vilksatas mõte: lähen Pärnu või Narva-Jõesuhu ja hakkam suvitajatele õngitsemise tunde andma...

„Tulen täna sinu poole,“ kõneles Ass edasi.

„Tule päälegi.“

IV osa: Kalade eluviisi ja püügitingimuste tundmine.

Kui Ass Sassi juure tuli, rappis see ukse ees parajasti kalu. Sass uuris imehoolikasti kalade kõhu sisu ja tegi pliiatsiga ülestähendusi paksu kladesse.

„Et teada, mida kala sööb, siis teab sööta valida. Varsti tean iga aja kohta seda,“ seletas uurija rõõmsasti, „sellest koostan ilmatu suure tabeli seinale. Kui püüdma lähen, siis muudkui viskan silmad üle — ahah, nüüd võtan selle ja selle sööta...“

„Aga kus see tabel, mida lubasid näidata?“ küsis Ass.

Sõber tõmbas käed rohu vastu puhtaks. Nad astusid tuppa.

See oli väike ja kõiksugust kraami üleni täis — raamatuid, pabereid, eriti palju õngitsemise tarbeid, mida Ass kohe suure õhinaga katsuma tõttas. Eriti köitis teda mingi tabel seinale.

Ass sai loa tabelilt ära kirjutada tähtsamad asjad. Siin järgm. lk. ongi, mille Ass üles märkis.

„Mis plaanid need on? küsis Ass seinale näidates.

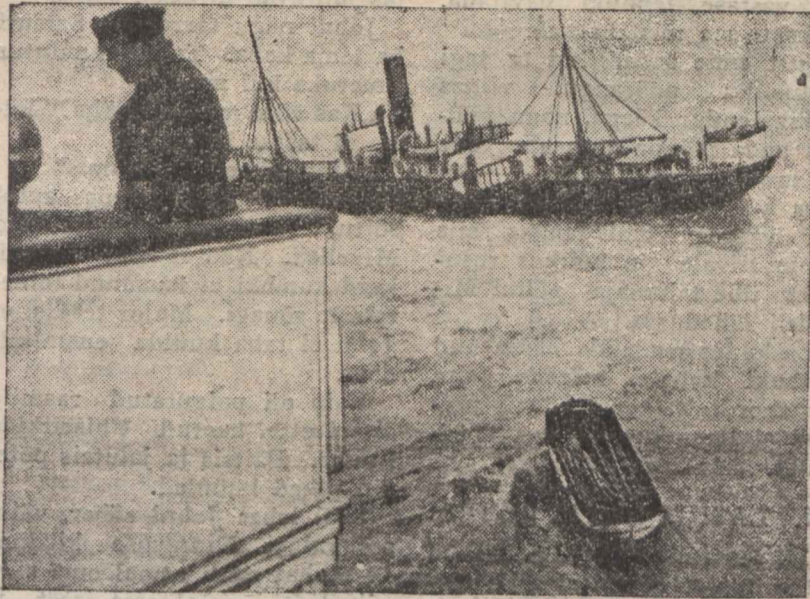
„Kalatiikide plaanid.“ Ja doktor pidi terasele poisikesele põhjalikult seletama kalakasvatusest tiikides. Ass päris ja päris.

„Kalatiike on huvitav pidada. Kui mu isal alles raha oli,“ kõneles Sass, „olin ühe suve Sakamaal seda õppimas. Nüüd, kui isa pankrotti läks ja enese maha laskis, lõin kõigele käega, tahan kõik unustada raskesti kehalises töös... kuid mis sina sest mõistad... Õngitsemine pakub veel rahu ning kosutust.“

ütles kapten. „Eks saa tehtud, mida teha saab,“ vastas Jüri käsi ringutades. Jälle tulevad kaks venelast üles ja kurdavad, et piletid kaduma läinud. „Kuhu te siis nad kaotasite?“ küsib kapten pahaselt, „peab aga uued kirjutama, siis mäletate, et hoolikamalt ümber käite piletitega.“ Üks venelastest ütles meesimagusalt naeratades: „Nitšev, kapitan, võpjom butõlku piiva!“ Kapten sosistab Jürile midagi, Jüri noogutab pead ja „tõstab“ venelased rupkast välja.

Peipsi paistab. Juba siia on kohisemist kuulda. Varsti seisabki laev Praagal. Paar piirivalvurit lähevad maale. Kaup kaetakse hoolega presentriidega ning algab mitmetunniline sõit Peipsil. „Hälloo, härra kapten, Laur jääb rooli,“ kostab hääl „alt“ roolikambrist. „Hei, Sass, too mu vihmakuub kabiinist siia!“ hüüdis kapten. Varsti tiriseb telegraaf ja osuti keerab „täis“ pääle. Reisijad palutakse kajutisse minna, kuid venelasi tuleb kättpidi talutada.

Juba esimene laine peseb te-

Inglise prahiaurik „Exeter-Citi“ sattus Vaikses ookeanis raju kätte. Tüüri murdumise tõttu sattus laev äärmisse hädaohtu. Õnneks püüdis aurik „American-Merchant“ vajuva laeva Es-O-Es-appikutse õigel ajal kinni ja päästis 22-liikmelise meeskonna.

kilt venelaste jätid. Laev kiigub kui päklikoor. Lained löövad isegi komandosillani — mastid aina vinguvad tuule

käes. „Hakka keerama!“ käsib kapten. „Hakkan keerama!“ on vastus roolijalt. Nüüd on laine külje poolt, hüplemine lainetel

Väljavõte Sassi kalatabelist.

Kala nimetus	Kus asub ja liigub. Sööt lasta kala liikumise sügavusele!	Mis kuuldel võtab hästi õnge	Millise ilmaga ja mis päevaajal võtab paremini õnge	Parim sööt	Märkusi
särg ja roosärg	väikesed — keskmises voolutugevuses, kus veetaimed suuremad — vaiksamatel kohtadel põosastega kaetud kõrgete kallaste varjus; jõeharudes	aprillis, kohe pärast jääminekut; juunis	jaheda ilmaga hommikul, õhtul	puhas vihmauss, leib, sai, keedetud herned ja viljaterad	korgi liikumine, nagu kuskil kala nokkima harjunud
ahven	lõgpool, parvedes, prahi, suurte kivide ja taimedega küllastatud kohtades, kui ka selges vees, kus liivane või kivine põhi	augustis, septembris	vihmase, pilvise, tuulise ilmaga	kõik pääle leiva ja terade	korgi tõmbab kohe alla, samal hetkel kinnistada
säljas ja tõugjas	liivajoomede ja kivide taga pinnakihtides, külma ilmaga sügavamal	mai, juuni	ilusa, vaikse ilmaga; päikese tõusul ja õhtul kella 6—9	lihaussid, keedetud herned, rohutirtsud, elusad porikärbsed	
latik	järvedes ja tasase vooluga jõesuudmetes; suured sügaval, põhja ligi	suvekuudel	sooja, pilves, pisut tuulise ilmaga; ka peenikese sooja vihma ajal	keedetud herned, makaronid, keedet. kartulid, ussid	kõige arem kala — hästi ettevaatust! kindel tunnus: veab korki pikalt veepin.
turvas	kesksügavuses, selges, aeglasel voolus	välja arvatud aprill	vaikse ilmaga hommikul, õhtul	vihmauss, kaan, rohutirtsud, tigu, kirsid ja karusmarjad	äärmist ettevaatust
hagu	igas vees, üksikult, varitseb lagedate kohtade ääres	septembris ja oktoobris	tumeda, tuulise ilmaga, segases vees	eluskala	

Uudis mõnelegi —

ÕNGITSEDA SAAB PEA AASTA LÄBI, KUS AGA VESI LAHTI.

Sassil on seks kõiksugused kunstlikud, osavasti järele tehtud kärbsed, liblikad ja läikivad kalakesed.

On küll külm, hilisel sügisel ja talvel, aga peab hästi soojalt riides olema. Saabaste asemel vildid, muidu põrutused ehmatavad kalad ära.

Augustis, septembris ja oktoobris võtavad pea kõik kalad. Mõnede kalameeste arvates on parim õngitsemise aeg oktoober.

Sügisel ja talvel püüdes tuleb sööt sügavale lasta, vaatamata kalaliigile.

Kui vesi jääga kaetud, püütakse nii, et rajutakse jäässe auk ja selle sees konksuga varustatud kunst-sõõta (kalake) üles-alla liigutatakse (nagu jo-jod). Viba on 1—1½ m. pikkune, sobiv kadakast.

„Tead, sa püüa mulle homme 40 väikest kala. Panen unnad sisse. Iga 6-nda unna saagi saad endale.“

Ass oli nõus.

Alevi Assi suur mõte.

Assil oli palju raha, saab mõndagi teha! Alevi Assi isa oli sõja ajal rikkaks saanud sellega, et ostis odavasti argadelt, põgeneda kavatsevailt inimestelt sületäie kivi- ja puumaju. Õnne oli „tõusikul.“

Täna õhtul Ass õhinal jutustas isale oma seiklusi Saakaatri Sassiga, kiitis seda oma uut sõpra vaimustusega.

Isale oli Sass päris tundmatu, kuid õde Taimi ütles, et Sassi hästi tunneb, et eelmisel pühapäeval pritsimeeste metsapeol olevat mitu korda

tantsinud... ja noormees olevat õelnud, et ta patsidest saaksid prisked õngenõõrid.

„Kas mamm ei lubaks ära lõigata? Olen juba 17 aastane ja tuleval aastal lõpetan gümnaasiumi.“ Taimi hakkas nutma.

„No eks näe, eks me näe,“ rahustas isa.

Järgmise päeva õhtul Vana-Tõusik ise läks Saakaatri Sassi poole, ajas pikka juttu iidamaadamast, vekslivõltsimisest ja hobuserautamisest, aga just enne äraminekut küsis:

„Teate, doktori-härra, minu poisil tuli eile suur mõte. Et mis Te arvate,“ ta vaatas noormehele tükk aega otsa, „olete toime saanud rumala tembuga, et ülikoolis 10 aastat ära viitsite ja nüüd ikkagi ainult metsatööline olete, kas saaksite toime ka sellega,“ vanamees peatus, „et aitate minu poisil sisse seada kalakasvatuse, no päris suure, forellid jne., teate isegi? Mis, äh! Mis äh?“

„Mul on eneselgi selline mõte.“

„Jätke, see vajab, et nagu ja magu oleks, suuri kapitale. Tulge minu kalakasvatuse direktoriks. Teeme ühe vägeva firma Eestis. Vaatame ja näeme, kuidas on. Kui hästi, eks me näe.“

Noormehe mõttes mõlkus aga Vana Tõusiku tütar, kelle vanamoelistest pikkadest patsidest saaksid talle jumalikud õngenõõrid ja tütrest enesest — no eks me näe, eks me näe...

Samal õhtul rajatigi uus firma ja varsti algas ojas, mis jooksis läbi Tõusiku aia, kõva tiikide kaevamine. (Lõpp.)

kestab. Klirr! Laine löi ülalt kaptenirupka akna puruks, visates ka ühtlasi vett sisse. Õnnetust ei juhtunud, ainult kapten sai kriimustusi näole. — „Jüri, katsu alla pääseda ja vaata kuidas reisijate tervis on! Ole aga ettevaatlik, ütles kapten vaadates kompassi. Pea rooli paremale, ikka veel NW sõidame, nii, nii, küllalt,“ õpetas kapten. Jüri tuli juba tagasi ja jutustas: „Päris kahju oli neid vaadata, kõik siruli maas, andsin abi mõnelegi.“ Kapten pakkus Jürile klaasi seltrit. Ta võttis klaasi, aetas selle huulile, kuid kahvatus äkki ja hüüdis kohutaval häälel: „Vaata!“ — „Mis sääl on?“ küsis kapten. Võttes binokli ja vaadates veeväljale, kohkus ka tema ja hüüdis: „Ruttu abi, sääl on ju kalapaat ühes inimestega hukkumas!“ Pea kostis hälin. Meeskond on kohal. „Päästevööd ja pääste-paat valmis seada! Sina, Jüri, jääd päästmistöõde juhiks!“ käsikis kapten. Meeskond oli käsku täitmas. „Viira paadi talid!“ jätkas kapten. „Valmis, härra kapten,“ kostis läbi tormi. „Lego“ näitas kapten käega. Paat langes aeglaselt vette. Mehed sõudsid täiest jõust. Varsti olidki nad vajuva kalapaadi kohal. Õnnetuid oli ainult kaks järgi jäänud, kuna kaks olid juba varisenud lainete neelu. Nad on koguni Piirisaarelt, kuid tormiga eksiteele sattunud. Mehed alustasid tagasisõudu laeva juure. Tervemad reisijadki on oma pead kajuteist välja pistnud, kuid mõni suurem laine sunnib neid tagasi pöörduma. Kalapaat on juba harjalt kadunud. Laevas on kõigil rõhutatud meeoleolu.

Järv ei vahuta enam nii kohutavalt, ta on veidi meelt paranandanud. Laev seisab Kallastel, suure hädaga suudetakse kauppaatidele toimetada. Ka päästetud lähevad siin maale, et viibida õe sugulaste pool. Ühtegi lauluhäält ei kosta enam venelaste poolt, kõik on kained, isegi mõned naised nutavad selle kurbloole üle.

Kaunis pime on juba. Laev kihutab sihtsadamaga poole. Korstten sülitab hõõguvaid sademeid ja aurutoru susiseb. Esimeses klassis valitseb vaikus. Kõik mõtlevad selle sündmuse pääle. Saks daam ei luba enam kunagi laevaga sõita, õeldes, et täna pidanud kas või südame välja „õökima“. Halb, kes pole tormiga harjunud. Üks halvemaist haigustest see — merehaigus. Kurs on võetud sadamatulede pääle. „Täna pole lõunatki söönud,“ ütles kapten. „Kes seda lõunat siin tegi, proua ja „sip-sik“ olid mõlemad haiged,“ vastas abikapten imestanult. Laev ongi sadamamuuli juure jõudnud. Kõlab pikk vile. Telegraafid tirisevad, on „valvel“ käik. Varsti seisabki laev pika ja küllalt vaevarikka reisi järele. Reisijad lähevad igaüks isepoole, kuid laeva ruttavad kaupmehed kaupu ära viima.

Õhtu. Laevas on kõik korras. Nooremad mehed on natuke „küla pääle“ läinud, kuna vanemad magama „kobinud“. Mehaanik on juba silmad sulgenud, kuid avab nad veel kor-raks, raputab pead ja pomiseb: „Hommikutuul“.

Järg 25.

Suur ameeriklaste pääletung St. Mihieli juures, ida pool Verduni oli alanud. Neli tundi mõirgasid 14-tollilised kahurid, purustades Saksa traataedu ja kaevikuid. Siis algasid liikumist tankid ja nende järele jalavägi. Sakslased ei suutnud panna vastu ja algasid taandumist.

Kogu liitlaste lennukite selles sektoris oli rakendatud lahingusse.

John Johnson oli täielikult vallutatud lahingu palavikust. Ta pööras oma „Lendava tähe“ nina maantee suunale, mis viis kindlustatud linna Metz'i poole. Tee kubises saksa kahureist, sõdureist. Taandumine oli täies hoos. John laskus madalale kolonnide ja vooride kohale ja avas kuulipildujast tule. All tekkis suur segadus. Inimesed ja hobused hüppasid teelt kõrvale ja varjasid endid puude all. Üks kuul puuris läbi veoauto bensiini anuma. Tekkis plahvatus ja varsti oli kogu auto tuleleekides.

Johni jätkus nüüd kõikjale. Tal oli nüüd ükskõik, mis saab temast.

Just Apremonti metsatuka kohal nägi ta üht Saksa lennukit üles tõusvat ja Ameerika seisukohtade poole lendavat. See oli fokker ja tiibadel must rist. See oli nähtavasti hävitus-salga lennuk.

Sel sakslasel näisid olevat närvid, et ta lendas nii madalal. Hüva. See pidi olema Johni kakskümnes võit.

John laskus raketina. Üllatavalt keeldus Saksa lendur võitlusest. John ajas teda taga.

Kuid see ei võinud kesta kaua. John oli väga häa lendur

ja veel parem laskur. Ta otsustas vastase lennuki hävitada, maksu see mis maksab.

Just enne seda, kui ta tegi saatusliku pöörangu, viipas Saksa lendur käega, nagu püüdes anda mõnda signaali. See oli muidugi vaid trikk. John avas kuulipildujast tule. Fokker vaarus veidi, langes siis ühele tiivale ja kukkus rusedeks ühe talumaja põllul Mivelle'i läheduses.

Laskudes madalale hävinenud lennuki kohale, märkas John esmakordselt, et lenduril polnud ei lennukuube, ega pääkatet.

XI. LASKIS MAHA SÖBRA.

14. septembril 1918. a. kell 10 istus major Brand oma kabinetis ja uuris lendurite ettekan-deid.

Kõlises telefon. Kõlistas kapten Black Ameerika Punasest Ristist.

„Kas lendur leitnant Armstrong teenis teie väeosas?“

„Jah, ta on jäljetult kadunud.“

„Meie leidsime ta täna.“

„Kus?“

„Mivelle'is, Saksa lennukis.“

„Saksa lennukis?“

„Jah. Nähtavasti püüdid lennata tagasi.“

„Surnud?“

„Jah, major. Maha lastud. Laip on säälsamas lähedal kirikus. Kas tulete vaatama?“

„Hüva. On see kindlasti Armstrong?“

„Jah, David Armstrong, 39. lennueskadrillist, esimesest salgast.“

Major andis ärakella. Milline hirmus teade. Omad mehed olid lasknud maha David Armstrongi....

Oma ees laual olevast ettekandest luges ta:

„... lastud maha fokker, pool miili Mivelle'ist, kell 4.30 p. l. Leitnant John Johnson.“

Tule taevast appi. John oli lasknud maha selle lennuki.

Samal õhtul kutsus major Brand enda juure Johni ja jutustas talle rahulikult, mis oli sündinud.

„... Teie ei võinud teada, keegi teie asemel poleks võinud teada. Teie täitsite vaid oma kohust. Kuid see on sõda,

mu poeg. See on sõda. Ja sõjas juhtuvad hirmsad asjad.“

Johni nägu tarretus. Samuti ka tema keha. Ta nägu muutus ilmetuks kui mask.

„Kas võin ma teda näha?“ küsis ta tasase häälega.

„Hüva, läheme vaatama.“

Kulus 2 tundi pimedas autol sõitu, enne kui nad jõudsid Mivelle'i. Nad istusid kõrvuti, kuid kumbki ei lausunud teineteisele sõnagi. Major teadis, et John ei taha kuulda enam midagi.

Laip oli paigutatud raamile altari ette, kaetud Ühisriikide lipuga. Päitsis ja jalutsis põl-sid pikad küünlad.

Sääl lebas Johni sõber, väikeses valges Prantsuse kirikus, 10 tuhat miili eemal oma sünnikodust, eemal oma isast ja tütarlapselt, kes teda armastas. Sääl lebas Dave Armstrong, läbipuuritud oma sõbra Johni kuulidest.

Major oli oodanud, et John langeb kokku. Kuid John seisis vaikselt ja vaatas hoolikalt oma surnud sõbra nägu. Ta seisis tund aega liikumatult. Major võttis õrnalt tal käealt, et siirduda tagasi aerodroomile. John aga keeldus. Kogu pika septembriöö seisis John oma sõbra laiba juures. Siiski ei tulnud tal ainustki pisarat silma.

Davidile korraldati lenduri matus. Tema matus oli nagu tema surmgi, lühike ja traagiline. Väike kirik oli täidetud lilledega ja värvirikaste prantsuse roosidest pärgadega. Üks pärg oli ka 39. eskadrilli mehaanikuilt. See oli murdunud propelleri kujuline.

Üks pataljon 1. diviisist tuli saatma. Leinarong algas liikumist. Pataljoni orkester mängis leinamarssi. Puusärgi taga sammus noruspäi John. Viimaks peatuti kalmistul, värskelt kaevatud haua juures.

Preester Cairns pidas liigutava kõne. Ülal tiirlesid lennukid 39. eskadrillist.

John oli viimane, kes lahkus kalmukünkalt. Ta tundis end täiesti üksikuna.

Ta täitis kokkuleppe, mille oli sõlminud sõbraga. Värisevail kästel kogus ta Armstrongi asju, et saata neid kodu.

Dave padja alt leidis ta pakki Sylvia kirju. Ta luges neist läbi vaid viimase

„... Miks ei või ta mitte saada aru. Kallim, miksi ei või sa talle seda öelda. Mul on nii hirmus mõelda, et ta mõtleb niimoodi. Tema kirjad on nii südamlikud. ja on näha, et ta ei tea midagi.“

Sa ütled, et ta on sulle praegu kõike kallim sõber ja miski ei või teid lahutada. Kuid see võib juhtuda kunagi. Kindlasti pead sa temaga rääkima, enne kui tuled tagasi.

Kui ainult võiks ta saada asjast aru. Ta on nii pime, et ei näe midagi. Miks ei või ta näha, et Mary jumaldab teda, on jumaldanud aastaid. Keegi kunagi ei armasta teda nii nagu Mary. Kui ta kaotab selle armastuse, siis kaotab ta ka kõige väärtuslikuma oma elus.

On ta muutunud ennast? On ta sama metsik, nagu varemalt? Muidugi on ta nüüd kuulud, kõik lehed on teda täis ja igaüks on uhke tema üle. Muidugi ka meie mõlemad.

Igal öösel palun ma: Taevane isa, hoia ja kaitse sind ja saada meie juure tervelt tagasi...“

John ei suutnud rohkem lugeda.

Major märkas südaööl tuld Johni toas. Ta leidis Johni taos põrandalt, pää vastu Armstrongi kohvrit. Major tõstis ta voodisse ja kustutas tule. Kunagi varemalt polnud ta näinud kedagi, kes oleks leinanud oma sõpra nii nagu John.

Timberlake rääkis St. Iversiga angaari juures.

„Olete näinud Johni viimasel ajal?“

„See tähendab, pärast seda hirmsat juhtumist. Vaene pois, see oli talle raskeks hoobiks.“

„Ma arvan, et nad ei tohiks tal enam lasta lennata. Ta on kaotanud tasakaalu. Ta lastakse tingimata maha.“

„Ma arvan, ta kurvastab rohkem, kui vaja.“

„Eskadrilli ülem rääkis mulle, et nad ei lase teda enam lennata üksinda.“

„See on hää mõte.“

Kuid Johnil oli sõjapalavik sellest ajast lahtunud.

Nurisen olude üle

„Ema, viskun valust teisele.“ Noorus ei ole kellegi ilus aeg, pagana pihta, on hirmus aeg. Tunnen: tahan midagi teha ja elust osa võtta, kuid ei saa, õppimine õgib aja, aastad ta nahka kadunud. Mida olekski küll teha elus?“

„Mis teisedki — elad, teed tööd...“

„Emake, kas selleks olengi, et tööd teha? Vaevelda hommikust õhtuni ja viimaks surra? Milleks see jant?“

„Nii elavad kõik...“ Ema ei tea

muud. Ta pole mõtetark, kes uhke julgusega kõik otsustab ja ütleb: nii on, nagu mina ütlen. Aga iga filosoof ajab ise juttu ja igaüks arvab, et tal õigus. Mu emake on lihtne emake...“

„Miks ma vähemalt ei sündinud õigel ajal...“

Uus hämmastus vaesekesele.

„Mis jutt see on, taga hullem...“ Ta tuli juure ja pani käe mu laubale. „Palavikku ei ole küll...“ Ta häälest kostis mure, vaatas uurivalt, mida mu uusim number tähendab.

„Noh... nii, õigel ajal, näiteks nii, et oleksin osa saanud võtta Vabariigi loomisest ja enesele meeldiva koha võtta, tähtsaks meheks ja ajalooliseks isikuks saanud, juba paljalt sellega, et sel ajal juhtusin elama ja end liigutama... Kõik saavad automaatselt suureks suurte aegadel... nüüd aga geeniuski ei pääse maksvusele, sest tutvused on tähtsamad... Mis on

meieaja noortel teha? Ei muud, kui tööd, nagu enne meid ja pärast miljonid Nime-ta Nimetud teevad... saan vaid pisike-seks halliks mehikeseks... ei ole võimalusi suurt teha. Töös ei saa suureks, sest ka masin ju oskab töötada. Ainult suurte muudatuste ajal saavad hakkajad inimesed võimu ja juhtimise juure. Meie noorpõl-vel pole muud teha, kui järele mäletseda vanade poolt tehtud mõtteid ja neid... teostada. Mingit uut mõtet üles seada pole. Meie tahame enese mõtteid teostada, mitte vanade omi, kuid meil enestel pole midagi uut tuua... See on valus.“

„Teised vist küll nii ei mõtle,“ arvas ema.

„Laupäevaõhtu Ring küll... meie tahame palju, kuid suudame vähe.“ — „Nuriseda oskate meisterlikult,“ naeratas ema, „püüate kõik maailma iidam-aadamad ära mõelda ja enese asjad küll lonkavad pool-teist. Aja enne enese seisukord joonde.“

Nr. 30. lahendised.

67. Nimekaart-mõistatis.

Kalle Evu (Turust) töötab vee all ja on tuukur.
Õieti lahendajaid 7.

68. Hobune ja heinakuhi.

Hobune läks lihtsalt heinakuhja juure, sest ei olnud öeldud, et ta oleks kinni seotud.
Õieti lahendajaid 11.

69. Mõistatis.

Algseis 1111.
11 = + 11
2 = 1 + 1.

Õieti lahendajaid 7.

70. Mõista-mõista, mis see on?

1) tuletikk, 2) ahi, 3) sõrmus.
Õieti lahendajaid 6.

71. Võtmemõistatis Aasia.

o	h	h	o	o	t	a
l	e	e	n	a		
e	e	s	i	n	d	i
m	a	l	a	k	k	a
i	r	a	a	n	i	
n	a	n	k	i	n	g
s	i	i	a	m		
k	a	l	k	u	t	t

Õieti lahendajaid 12.

72. Ristsõna.

	s	i	i	a	m	
a		i	s	a		k
u	u	r		s	e	e
s	u	i		i	s	e
a	r	m		a	i	m
l		a	a	s		a
k	a	l	t	s		

Õieti lahendajaid 14.

Selle numbri kõik ülesanded lahendasid õieti: Virge Tork Tartust, T. ja K. Trelin ja L. Pullerits Viljandist, kes ka auhinnad said.

suri 24. V 1593. — Vaata „Õpilasteleht“ nr. 20. 1933.

Jaan Rumma, eesti maateadlane, sünd. 22. II 1887 ja suri 24. V 1926. — Vaata „Õpilasteleht“ nr. 20, 1933.

Ferdinand Pettai, eesti näitleja, sünd. 24. V 1888 Kaagjärve v. Valgamaal. Õppinud lavakunsti ja laulu Peterburis Saslavski ja Pistolari muusika- ja draamakunstkoolis, hiljem välismaal — Olnud pikemat aega näitlejaks „Vanemuises“, „Estoonias“ ja „Endlas“, „Vanemuise“ operetitripi asutajaid. Mängib eduga koomilisi osi.

25. mai: V. Reiman'i 16. surmapäev.

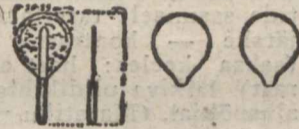
Villem Reiman, eesti ajaloolane ja kultuuritegelane, sünd. 9. III 1861 ja suri 25. V 1917. — Vaata „Õpilasteleht“ nr. 22, 1933.

26. mai: J. Kärner'i 42 sünnipäev, J. Calvin'i 369. surmapäev.

Jaan Kärner, eesti kirjanik, sünd. 26. V 1891 Kirepi v. Tartumaal; õppis Uderna min.-k., Šanjovski ülik. kursustel Moskvas ja iseseisvalt. Töötas ajalehtede toimetustes Viljandis ja Tallinnas, oli Ajut. Maanõukogu ja Asutava Kogu liikmeks; elab vabakirjanikuna Elvas 1921. a-st, olles „Loomingu“ toimetaja 1927—29. — On kirjutanud luuletisi, novelle, romaane, komöödiad ja ülevaateid eesti ühiskonna ja näitelava alalt. Esikohale on tõusnud ta loomingu hulgast ta luuletised.

Spiraalpall.

Seks mänguks tuleb maasse püstitada 4—5 meetri pikkune teivas. Teiba tippu kinnitatakse 3½—4½ mtr. pikkune nõör. Nööri vabaks jäänud allarippuvasse otsa kinnitatakse väike pall, mida ümbritseb võrk palli köitmise hõlbustamiseks. Mänguvahendeiks on tarvis veel „reketit“ (labidad, milliseid kasutatakse ping-pongi mänguks, kuid ehituselt tugevamad (v. pilt).

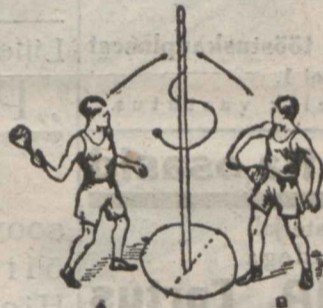
Mängijaid on kaks. Maapinnal märgitakse teibast ühe meetrilise raadiusega ring, kuhu sisse mängijad ei tohi astuda. Ringi poolitab joon, mis määrab pooled. Mängijad asetuvad vastastikku väljaspoole ringi.

Mäng seisab selles, et reketi löökidega palli pihta nõör täielikult ümber lati keerutada mängijate vahel kokku lepitud löögi suunas.

Alglööök.

Üks mängijaist võtab palli vasakusse kätte, asudes latist tunduvasse kaugusse, palli õhku visates teeb rketiga löögi. Päätahtsus, et pall oma liikumisega nõöri täielikult ümber lati keerutaks tarvilikus suunas. Vastasmängija püüab takistada, andes löögi, et sundida palli nõöri keerutama vastassuunas.

Palli lüüa võivad mõlemad piiramatul viisil, keelatud on löögid

vastu nõöri, ringi sisse ning poolitajast joonest üleastumine. Sel korral on trahvilöögi alglööök.

Kaotajaks osutub see, kes esimesena kaotanud 2 partiid, s. o. kahel korral pole suutnud takistada vastast nõöri täielikult ümber lati keerutamast.

Teisend. Seda mängu võib mängida ka suure palliga (käsi-palliga), kusjuures lüüakse nagu tavalist volleyballi, mängijate arv võib ulatuda neljani.

Lühisõnumeid.

SAKALA NOORSEPPADE MALEVA korraldas 14. skp. Viljandis kergejõustiku võistlused. Tulemused olid järgmised: A kl. 100 m — Vill, 12,2, kõrgus — Köpmann 1,55, kaugus — Köpmann 5,45, kuul — Raim 12,64. B kl. 60 m — Jürisson 7,8, kõrgus — Koik 1,68, kaugus — Koik 6,00, kuul — Nael 12,59 m.

VALGA ÜHISGÜMNAASIUMI võrkpalli meeskond võistles 12. skp. Viljandis. Valgalased võitsid maagümnaasiumi 2:0 ja Noorseppade Spordiklubi 2:0.

Johann Calvin (Jean Cauvin), usuuendaja, sünd. 10. VII 1509 Noyon'is Prantsusmaal, õppis Pariisis, Orleans'is ja Bourges'is õigusteadust, humanistlikke ja teoloogilisi teadusi; siirdus Prantsusmaalt Schweitsi ja teistesse maadesse; oli alul luteri-usu pooldaja, kuid kujundas hiljem iseseisva reformeeritud (Kalvini-usu) kiriku, mis levis kõrvuti luteri-usuga L. Euroopas ja muil mail.

ÜENÜ TALLINNA ja HÖIMLA osakonnad kohtusid 14. skp. jalgpallis. Võistlus lõppes viigiga 2:2 (poolaeg: 1:1).

TARTU KESKKOOLIDE kergejõustiku võistlused peetakse 23. ja 24. mail.

KIHELKONDLIKUD VÕIMLEMISPÄEVAD peetakse Keilas 27. mail ja Jõeletmes 4. juunil. Päevade kavas on päle spordiettekanne veel laulutekanded. Pidustusist võtavad osa kõik kihelkonnas asuvad alg-, kesk- ja kutsekoolid.

ÜENÜ HÖIMLA OSAKOND võistleb jalgpallis täna ja homme Viljandis.

VALGA NOORTE PÜHA puhul on täna ja homme Valgas suured spordivõistlused. Päle kohalike sportlaste võtab osa veel võistlejaid-õpilasi Tõrvast, Tartust ja Võrust.

Tallinna koolide teatejooksu võistlused.

Eesti Võimlemisõpetajate Seltsi Tallinna osakond korraldab traditsioonilised koolidevahelised teatejooksude võistlused neljapäeval, 25. mail kell 4 p. l. Kadrioru staadionil.

Kaks võistlust.

TKSÜ murdmaajooksu võitis Osvald Saar (Gustav-Adolfi gümn.). Teiseks tuli E. Silberg (Kommertsgümn.), kolmandaks — Burm Gustav-Adolfi gümn.).

TKSÜ pesapalli-meistriks tuli Rea algümnaasiumi meeskond, võites finaalis Gustav-Adolfi meeskonda 9:0.

Esimesed koolinoorsoo kergejõustiku võistlused Tallinnas.

Esmaspäeval, 15. skp. toimusid Tallinnas Kadrioru staadionil esimesed kergejõustiku võistlused sel hooajal. Gustav-Adolfi gümnaasiumi korraldusel peeti kooli 300. a. juubeli kari-kavõistlusi. Tänavu esmakordselt võitis kuuju Gustav-Adolfi gümnaasium ise. Kuuju on annetanud gümn. vilistlased.

SUUR KOOLIDE PIDU.

Rapla kihelkonnas asuvad koolid korraldavad taevaminemise pühal, 25. skp. Raiküla Lastekodu aias suurejoonelise õpilaste peo. Peokavas on laule, võimlemisettekandeid jne.

KAKS UUT SKAUTRÜHMA.

Eesti Skautide Päästaap võttis vastu skautide malevasse kaks uut — Sonda ja Pakkla (Kohilas) skautide rühma.

KUMBLUSSEEP

A. FREDERIKING, TARTUS

Fotonurk.

Kui eelmises „Õpilastele“ numbris oli meil tegemist „pildistamisega“, siis täna jätkaksime juttu „pildi valmistamisest“.

Pildi valmistamiseks vajame kopeerimisraami ja paberit (muidugi ka ilmutit ja igal juhul kinnitit, millest rääkisime juba varemalt). Täna peatuksime eelkõige paberite juures.

Valgustundelikke päevapildipabereid jagatakse harilikult kahte liiki: 1) kopeerimis-pabereid ja 2) ilmutamis-pabereid.

Esimesed neist on algajale amatöörile rohkem sobivad, kuna nendega töötamine ei nõua just erilisi teadmisi ega hoolt. Kopeerimis-paber on kaetud nõrga valgustundliku kihiga, ja see võimaldab paberi paigutamist kopeerimisraami ka

päise päeva ajal mõnes varjulisemas nurgas, kus päikesekiired ei paista just otseteed paberile. Pildi kopeerimisel ei ole meil kartust, et pilti kas üle- või alasaritleme, kuna pilti on meil kopeerimisraamis alati võimalik vaadata. Kopeerimis-paberi sortidest võiks soovitada algajale amatööridele

ISEJUMENDAVAIK TSEL-LOIDIIN - PABEREID,

milliseid on müügil kõigis soovitatavais pildi formaades läikiva, tuhmi, sileda ja krobeline pildikihiga valgel või värvilisel aluspõhjal. Eriti turul on enamaltjaolt tarvitusel „Agfa“, „Gewaert“ „Sidi“ ja „Bykston“ nimelised paberisordid mis lihtsad töötamisel ja annavad ilusaid pilte. Hästi teravate piltide saamisel tarvitatakse n. n. järske — kontrast pabereid (saksa keeles: hart ehk kontrast) läikiva pildikihiga valgel aluspõhjal. (Maastiku pilte võib

kopeerida n. n. „Chamois“ — kollaka, aluspõhjana tuhmi paberile.) Isejumendavate paberite hääks külieks on see, et nendest saame pildi võrdlemisi lihtsate võtetega kätte: 1) kopeerimine ja 2) kopeeritud pildi kinnitamine kinniti lahus ja 3) kinnitatud pildi pesemine.

Tulikam pildi saamise viis on aga

.... ilmutamis-paberitega.

Ilmutamis-paber on kaetud hästi valgustundliku kihiga ja sellepärast võime sääras paberit kopeerida ka kunstliku valgusega (petrooli, elektri jne.). Ilmutamis-paberile tuleb pilt alles nähtavale päale ilmutamisprotsessi ilmutis — punase või oranži valguse juures. Kopeerimisaja valik, samuti ka ilmutamine nõuab suurt järjekindlust ja täpsust. Pildi saamiseks peame siin päale kopeerimise võtma ette: 1) ilmutamise vastavalt sätitlusele 2) kinnitamise ja 3) pesemise. Ilmutamis-paberist

on amatööridele sobivamad kunstisäripaberid (Gaslichtpapier, mis töötavad aeglasemalt, kui broomhõbepaberid. Ilmutamis-paberid valmistatakse vastavalt negatiivi sätitlusele ja nimelt: ülesäritletud negatiivide kopeerimisel tarvitatakse — pehmet paberit (Weich), õieti sätitletud — normaal paberit ja alasäritletud — järsk-kontrast (hart) paberit. Paberite sortidest võiks nimetada „Agfa-Lupex“ „Gewaert-Ridax“ Kodak-Azura“ j. t.

Ükskõik missuust paberit kasutades on soovitatav kui peetakse pakendil olevaist juhendeist kinni nii sätitlusele kui ka ilmutamisel, et saada paremaid tagajärgi. Ja siingi olgu tähendatud, et kulude vältimiseks tarvitata u alati ühe ja sama vabriku tooteid, mis võimaldab õpida tundma teatud paberit peensusteni.

Tulevases numbris — kopeerimisraamist.

Pakume suures valikus

fotoaparaate ja tarbeid

ajakohaste hindadega.

Ilmutamine, kopeerimine ja suurendamine.

Asjatundlik nõuanne algajale.

A/S. Prow. Julius Lill. Rüütli tänav 10.

Kõik õpilased ostavad odavalt

portfellid, rahataskud, seljakotid, kohvrid ja teised peennahkartiklid

K. Haupti sadulsepa tööstuskauplusest

Tartus, Küüni 1.

Töö ja materjali eest täielik vastutus.

Jalgrattaid ja jalgratta osasid

ning igasugust elektri materjali soovivad odavate hindadega

T. AUA, Tartus

Suurturg 12. Telef. 44.

KODUMAA JA VÄLISMAA

seebid, hambapulbrid, pastad, suuveed, juukseveed juuste ja päänaha raviks, prillid, binoklid, luubid

Rohu- ja parfümeerikauplus

Promenadi tän. 9, Tartus

A. Keiss'i äri kõrval.

IGASUGUSED ÜSIKPIDID

ja koolide grupp-ülesvõtted

valmistatakse kiirelt ja korralikult

Foto P. Krüner'i ateljees

Tartus, Promenaadi 8—2, telef. 10-56.

Moe- ja puduäri

H. SMOLENSKY

TARTUS, KÜÜNI 3

Hää kaup, mõõdukad hinnad. Tellimised kleitide, pesu ja korsettide päale. Töö kiire ja korralik.

Kodanikud! Kõige paremini toidetakse Teid söögisaal „ROOMAS“ Rüütli tän. nr. 1.

Alati värsket materjalist eeskujuliku puhusega ja maitserikkalt valmistatud toidud ja kiire teenimine.

Õpilased,

Veel ei ole seekord hilja tahvel šokolaadi osta, julgelt vastata või kosta, õppetöö et kannaks vilja.

Vähekeste maitstvat maiust, see just karastab te meelet ja teeb libedamaks keele, lubab jutustuses laust.

Raskel eksamite ajal ei saa spikerite najal või ka muidu murdes pääd saavutada „väga hääd“.

Katsetel end läbi lüüa — seks on ainus lihtne moodus, mis ka hinnalt oleks soodus, — enne šokolaadi süüa,

mida ostate Tartus R. GLASSMANNI ärist Suurturg nr. 1.

Lilleäri

„Primula“

Rüütli tän. 13

soovivad ilusaid õitsvaid lilli. Hinnad odavad.

Nõudke kõikjalt „Ceresi“

„Tervisleiba“

„Õpilastele“

üksiknumbreid müüvad:

Viljandis, Edu O. Mikk, K. Wagner, „Õpistu“ ja D. Siilats. Türi, A. Rumboldt.

Paldes, H. Seidelberg ja kaubatarv. ühis. „Iva“.

Jõgeval, M. Sommer.

Pärnus, „Pärnu Päevaleht“ ja „Liit“.

Kuressaares, A. Meler.

Péteris, N. Grünthal, O. Jagomägi ja K. Piirisild.

Elvas, Eiva jaama raamatukapp.

Rakveres, Joh. Treifeldt, Leo Rikken, E. Läte, M. Nurk ja Rakvere jaama raamatukapp.

Haapsalus, k.-ü. „Lääne“ ja „Lääne Elu“ kiosk.

Sindis, J. Heidemann.

Põltsamaal, Põltsamaa õpetajate kooperatiiv.

Tapal, Joh. Luuk.

Otepääl, Olga Hermanson ja M. Saar.

Valgas, rmtkpl. „Kultuur“ Joh. Meister.

Jõhvis, Ruuben Jeitsmann'i kpl. Palal, Pala Tarvitajate Ühisus ja Fr. Villemson.

Samas võetakse ka „Õpilastele“ tellimisi vastu.

INTIIMSEKS JA KODUSEKS teevad lastele elava looduse M. NURMIKU loodusloolised

LASTERAAMATUD

KEVAD

Sis. Kevad looduses. Ärkamiskuu. Kojusaabumiskuu. Laulu- ja tantsukuu. Aias ja aasal. Natuke füüsikat.

SUVI

Sis. Suvi looduses: Peituskuu. Maimukestekuu. Parvedekuu. Põllult. Natuke füüsikat.

SÜGIS

Sis. Sügis looduses: Lahkumiskuu. Täite salvede kuu. Talveküüalist kuu. Mets. Natuke füüsikat.

TALV

Sis. Talv looduses: Valgete teeradade kuu. Oela nälja kuu. „Kannata kevadeni“ kuu. Puhtus on tervis. Koduloomad. Natuke füüsikat.

Iga raamat on 96 lk.

Hind 75 senti.

LADU:

„POSTIMEHE“ raamatukauplus

TARTU, SUURTURG 16.

Karunaha- ja mütsitööstus

G. KANGRO

Tartus, Aleksandri tän. 15.

Valmistan suve- ja talimütse, kasuka- ja kraenahku. Igasuguseid vormimütse asutustele ja koolidele. Töö kiire ja korralik.

L. GOLDBERG

Kõige kasulikum ostukoht Kõiksugu hooaja moe- ja pudukaubad, triik- ja õpesu, plüüsh- ja villkaubad, reissumadandid, lauavahariid jne.

Võistlemata odavad hinnad

Küüni tän. 6.

Pagari- ja kondiitrisaadustest soovivad

torte, kooke, saiu, mitmesuguseid küpsiseid jne.

pagari- ja kondiitriäri Ed. Loodus

TARTUS, RÜÜTLI 22.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Väljaandja: K. K/Ü. „Töökoor“. Tallusjuht: Verner Kask. E. K. U. „Postimehe“ trükk, Tartu 1933.

